EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 4.7.2024
COM(2024) 268 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Achttiende jaarverslag 2023 over de uitvoering van de bijstand van de Unie uit hoofde van Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad van 27 februari 2006 tot instelling van een instrument voor financiële steun ter bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Achttiende jaarverslag 2023 over de uitvoering van de bijstand van de Unie uit hoofde van Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad van 27 februari 2006 tot instelling van een instrument voor financiële steun ter bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap

1. INLEIDING

Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad[1] (hierna "de bijstandsverordening" genoemd) vormt de basis voor steunverlening aan de Turks-Cypriotische gemeenschap. Er moet jaarlijks verslag over worden uitgebracht bij het Europees Parlement en de Raad.

2. PROGRAMMERING VAN DE STEUN

Tussen 2006 en eind 2023 was een bedrag van 688 miljoen EUR vastgelegd voor maatregelen in het kader van de bijstandsverordening. Het bedrag dat in oktober 2023 was vastgelegd voor het jaarlijks actieprogramma 2023, bedroeg 31,7 miljoen EUR[2]. Het meerjarig financieel kader 2021-2027 voorziet in een meerjarig perspectief voor het programma, met een stabiele, jaarlijkse financiering. Aangezien het steunprogramma is gericht op de voorbereiding en vergemakkelijking, in voorkomend geval, van de volledige toepassing van het acquis in de gebieden van de Republiek Cyprus waarover de regering van de Republiek Cyprus niet feitelijk het gezag uitoefent, na een oplossing van de kwestie-Cyprus, heeft het echter een uitzonderlijk en voorlopig karakter. Zowel de bijstandsverordening als Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad[3] tot bepaling van het meerjarig financieel kader voorzien in de mogelijkheid tot herziening in het geval van hereniging.

3. UITVOERINGSMECHANISMEN

Het programma wordt uitgevoerd in de gebieden van de Republiek Cyprus waarover de regering van de Republiek Cyprus geen feitelijk gezag uitoefent (de "niet onder regeringsgezag vallende gebieden") en waar de toepassing van de Europese wet- en regelgeving overeenkomstig Protocol nr. 10 bij het Toetredingsverdrag is geschorst. De steun wordt uitgevoerd door middel van direct en indirect beheer.

De Commissie voert het programma uit in een unieke politieke, juridische en diplomatieke context. Het verlenen van deze bijstand houdt geen erkenning in van een andere autoriteit in de zones dan de regering van de Republiek Cyprus. Er zijn ad hoc-regelingen nodig om bij de uitvoering van het programma de beginselen van gezond financieel beheer na te leven. Normaal gesproken wordt voor door de EU

[1] Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad van 27 februari 2006 tot instelling van een instrument voor financiële steun ter bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2667/2000 van de Raad betreffende het Europees Bureau voor wederopbouw (PB L 65 van 7.3.2006, blz. 5).

[2] Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 12 september 2023 betreffende de goedkeuring van een actieprogramma voor de Turks-Cypriotische gemeenschap voor het jaar 2023 (C(2023) 5848).

[3] Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad van 17 december 2020 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027 (PB L 433I van 22.12.2020, blz. 11).

gefinancierde steunprogramma's het juridische kader voor de ontwikkeling van de steun vastgelegd in een overeenkomst met de regering van het begunstigde land. Voor de bijstand aan de Turks-Cypriotische gemeenschap kan een dergelijke overeenkomst niet worden gesloten. Het is de verantwoordelijkheid van de Commissie om de hiermee gepaard gaande risico's te beheersen en te beperken. De hiertoe genomen maatregelen omvatten intensief toezicht op contracten en ondersteuning van begunstigden, aangepaste betalingsvoorwaarden en een voorzichtige benadering bij het gebruik van bankgaranties. De steun omvat een aanzienlijk bedrag aan subsidies, waarvan het beheer aanzienlijke middelen vergt.

Om ervoor te zorgen dat de steun effect sorteert, moet de Turks-Cypriotische gemeenschap zich volledig inzetten voor de omzetting van de EU-wet- en regelgeving zodra de opschorting daarvan wordt opgeheven overeenkomstig Protocol nr. 10, na de inwerkingtreding van een omvattende regeling.

Het programmateam werkt via het EU-bureau voor programmaondersteuning in de niet onder regeringsgezag vallende gebieden in Nicosia. De Vertegenwoordiging van de Commissie op Cyprus organiseert ook bijeenkomsten, seminars en persconferenties en communiceert met de Cypriotische burgers van het hele eiland, onder meer over het steunprogramma. Daarnaast voert het vanuit het steunprogramma gefinancierde EU Infopoint een reeks communicatie- en zichtbaarheidsacties uit door het verstrekken van informatie over beleid, prioriteiten en maatregelen van de EU ter ondersteuning van de Turks-Cypriotische gemeenschap, en door het bevorderen van de Europese cultuur.

4. UITVOERING TIJDENS DE VERSLAGPERIODE

4.1. Algemeen overzicht

De Commissie blijft de bijstandsverordening uitvoeren. Hoofddoel is de hereniging te ondersteunen. Indien er een algehele regeling van de kwestie-Cyprus tot stand komt, neemt de Raad, op voorstel van de Commissie, met eenparigheid van stemmen een besluit over de noodzakelijke aanpassingen van deze verordening.

De activiteiten in 2023 omvatten de voortzetting van een aantal gevestigde en succesvolle projecten, zoals EU-beurzen en maatregelen voor vertrouwensopbouw ter ondersteuning van het Technisch Comité voor het cultureel erfgoed en het Comité vermiste personen. De financiering van initiatieven in het kader van de technische comités, waarin beide gemeenschappen vertegenwoordigd zijn, werd voortgezet met behulp van een speciale faciliteit.

Steun via subsidies blijft een wezenlijk kenmerk van het programma. Belangrijke economische sectoren ontvingen meer steun om zich voor te bereiden op een regeling van de kwestie-Cyprus via projecten die gericht zijn op de particuliere sector en op plattelandsontwikkeling. De inspanningen om de toestand op het gebied van de uitroeiing van dierziekten en de voedselveiligheid tastbaar te verbeteren, zijn voortgezet.

De Commissie heeft haar inspanningen voortgezet om de Turks-Cypriotische gemeenschap te helpen te voldoen aan de normen van het pakket van twee maatregelen dat de Commissie in 2021 heeft vastgesteld, waarbij "Χαλλούμι" (Halloumi)/"Hellim" als beschermde oorsprongsbenaming (BOB) is geregistreerd en de voorwaarden voor de verplaatsing van dit product over de groene lijn zijn vastgelegd. Hiertoe ondersteunden speciale financiële bijstand en technische experts boeren, exploitanten van levensmiddelenbedrijven en lokale instanties die verantwoordelijk zijn voor

controles in de hele voedselproductieketen. De Commissie heeft ook de bijeenkomsten voortgezet van de informele werkgroep Halloumi/Hellim, waaraan belanghebbenden van beide Cypriotische gemeenschappen deelnemen.

De begunstigden kampen nog steeds met aanzienlijke problemen om het acquis daadwerkelijk uit te voeren na de inwerkingtreding van een allesomvattende regeling. De Turks-Cypriotische gemeenschap blijft echter op een aantal gebieden, waaronder milieu, gezondheid en voedselveiligheid, goede vorderingen maken en heeft meer inzicht gekregen in de uitdagingen.

Aan het eind van het jaar liepen er 138 contracten in het kader van het steunprogramma.

4.2. Vorderingen per doelstelling

De overkoepelende doelstelling van het steunprogramma is de hereniging van Cyprus te bevorderen door de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap te stimuleren, met bijzondere aandacht voor de economische integratie van het eiland, betere contacten tussen beide gemeenschappen en met de EU, en voorbereidingen met betrekking tot het acquis.

De in 2023 ondernomen activiteiten worden hierna beschreven, voor elke doelstelling van de steunverordening.

4.2.1. Doelstelling 1: ontwikkeling en herstructurering van infrastructuur

Het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) bleef de faciliteit voor lokale infrastructuur uitvoeren via lopende bijdrageovereenkomsten die zijn ondertekend met de Commissie, namens de Unie, voor een bedrag van 33,2 miljoen EUR. De faciliteit verleent steun voor het voorbereiden en uitvoeren van relevante investeringen in lokale infrastructuur. In 2023 werden drie infrastructuurprojecten voltooid, namelijk de bouw van het Kormakitis-samenwerkingscentrum, de uitbreiding van de afvalwaterzuiveringsinstallatie van Morphou en het herstel van de watergebieden van Kouklia. Er werd gewerkt aan nog eens 15 projecten, waaronder de ontwikkeling van een voorbereidende haalbaarheidsstudie voor het opzetten van een zonne-energiecentrale ten behoeve van beide gemeenschappen.

De herstelwerkzaamheden en bouwactiviteiten aan het rioolnet van Famagusta, waarmee in juli 2021 is begonnen, zijn in 2023 voltooid. In totaal werd 45 km van het rioolnet vervangen, veel defecten die tijdens het oorspronkelijke project werden geconstateerd, zijn opgelost en de kwaliteit en functionaliteit van het stelsel is verbeterd.

De structurele problemen met de exploitatie van de stortplaats in de Turks-Cypriotische gemeenschap duurden voort in 2023. Sinds de overdracht in 2022 heeft de begunstigde de werking en het beheer van de faciliteit niet verbeterd en is de beheerder slechte afvalverwijderingspraktijken blijven toepassen. Het onvermijdelijke gevolg hiervan is een aanzienlijke verslechtering van de situatie en afschrijving op de investering. Zonder betrokkenheid van de Commissie heeft de begunstigde twee aanbestedingen uitgeschreven om stortactiviteiten uit te besteden. Deze zijn echter allebei geannuleerd, waardoor het toekomstige beheer van de afvalsector in de gemeenschap onduidelijk is. De Commissie blijft zich inzetten om de begunstigde te ondersteunen bij het verhelpen van de situatie, op voorwaarde dat passende strategische beslissingen over het beheer worden genomen.

In aansluiting op het door de EU gefinancierde geïntegreerde plan voor het beheer van vast afval, is de verstrekking van subsidies aan acht lokale gemeenschappen om hun infrastructuur voor afvalbeheer te verbeteren in 2023 voltooid.

De lokale technische capaciteit om de kwaliteit van het milieu te bewaken werd verder versterkt door middel van specifieke activiteiten voor capaciteitsopbouw, zoals de ontwikkeling van een lokale emissie-inventaris van luchtverontreinigende stoffen. De informatie die het door de EU gefinancierde monitoringsnetwerk voor luchtkwaliteit oplevert, wordt nu gebruikt om verontreinigingsniveaus te beoordelen en specifieke acties te ontwikkelen om deze te verminderen.

In de telecommunicatiesector werd in 2023 nieuwe omroepinfrastructuur voltooid dankzij een door de EU gefinancierd project. In het kader van het project verwijderde de Turks-Cypriotische gemeenschap alle analoge televisie-uitzendingen uit de 700 MHz-frequentiebandbreedte. Hierdoor werd het mogelijk de 700 MHz-frequentieband ongehinderd toe te wijzen aan mobiele 5G-diensten, wat bijdraagt aan een grotere digitalisering in de Turks-Cypriotische gemeenschap.

4.2.2. Doelstelling 2: bevordering van sociale en economische ontwikkeling

Via het bijstandsprogramma bleef de Commissie de economische integratie en ontwikkeling sturen en bevorderen door bijstandspakketten te verstrekken aan kleine en middelgrote ondernemingen in de Turks-Cypriotische gemeenschap, met als doel het concurrentievermogen en de innovatie te vergroten. Eind 2023 hadden bijna honderd bedrijven de uitvoering van meerjarige subsidies ter waarde van 4,6 miljoen EUR voltooid. Dat resulteerde in het scheppen van meer dan 200 nieuwe banen, de invoering van EU-kwaliteitsnormen en steun voor de digitale transformatie. Het EU-programma “Into Business” bereikte meer dan 1 150 ondernemers, wat resulteerde in de oprichting van 36 nieuwe bedrijven. De “EU Incubator Hive” werd opgezet, waardoor startende ondernemingen ondersteuning op maat kunnen krijgen.

Op het gebied van economische convergentie werd de samenwerking met de Wereldbank op het gebied van macro-economisch toezicht, statistiek, handelsfacilitering en verbetering van het ondernemingsklimaat door het vereenvoudigen van procedures voortgezet. Het eerste uitgebreide onderzoek naar huishoudbudgetten, dat zich richtte op het monitoren van armoede, werd in 2023 afgerond en de bevindingen werden breed besproken. Er is vooruitgang geboekt met het beheren van regelgevingsvereisten en het wegwerken van de belemmeringen voor het openen van bankrekeningen voor Turks-Cyprioten bij banken in de door de regering gecontroleerde gebieden en het mogelijk maken van betalingen voor het handelsverkeer over de groene lijn.

Er is ook vooruitgang geboekt op het gebied van productveiligheid. In 2023 is een project voor technische bijstand op het gebied van markttoezicht, waarmee in maart 2022 werd gestart, voortgezet met als doel nieuwe praktijken op het gebied van metrologie, normalisatie, accreditatie en conformiteitsbeoordeling in te voeren en bestaande praktijken te verbeteren. Voor het project wordt nauw samengewerkt met de particuliere sector en het project draagt bij aan de verbetering van het ondernemingsklimaat in de Turks-Cypriotische gemeenschap en helpt ervoor te zorgen dat lokaal geproduceerde goederen voldoen aan de EU-normen.

De Commissie heeft haar jarenlange steun aan de Turks-Cypriotische gemeenschap voortgezet om haar te helpen aan de EU-normen voor voedselveiligheid en diergezondheid te voldoen en dierziekten te voorkomen, op te sporen en uit te roeien.

Er werden bedrijfsadviesdiensten verleend aan boeren en boerenorganisaties, wat heeft geleid tot de oprichting van een pool van meer dan honderd lokale technische adviseurs en een levendig netwerk van belanghebbenden die hun kennis wilden uitbreiden en hun praktijken wilden verbeteren. In de periode 2022-2023 voltooiden 109 boeren een of meer beroepsopleidingen in de landbouw, wat resulteerde in de afgifte van in totaal 247 opleidingscertificaten. Daarnaast werden in 2023 subsidies ter waarde van 3,5 miljoen EUR verstrekt aan in totaal 53 boeren, coöperaties en exploitanten van levensmiddelenbedrijven om hun efficiëntie en productiviteit te verhogen.

De belangrijkste activiteiten op het gebied van voedselveiligheid en crisisparaatheid, die gevolgen hebben voor het handelsverkeer over de groene lijn en de BOB-regeling voor Halloumi/Hellim, zijn verder uitgevoerd. Als gevolg hiervan werd in maart 2023 de eerste Halloumi/Hellim die in de Turks-Cypriotische gemeenschap werd geproduceerd, gecertificeerd als BOB-conform. Tegen het einde van 2023 waren respectievelijk drie producenten van Halloumi/Hellim-kaas en 15 boerderijen in de Turks-Cypriotische gemeenschap gecertificeerd en conform verklaard volgens de BOB-regeling. De informele werkgroep Halloumi/Hellim van de Commissie heeft in 2023 vier bijeenkomsten gehouden over de uitvoering van de BOB-regeling.

Het grootschalig testen en bemonsteren van dieren op prioritaire ziekten, waaronder brucellose, tuberculose en mond-en-klauwzeer, werd in 2023 voortgezet. De Commissie leverde hiervoor laboratoriumtests en veterinaire verbruiksgoederen; daarnaast verleende zij ook diensten. Als gevolg van de uitgebreide reeks maatregelen van het bijstandsprogramma bleef de prevalentie van brucellose afnemen en daalde deze tot 0,3 % tegen het einde van 2023. Tuberculose en mond-en-klauwzeer zijn al uitgeroeid.

Dankzij de door de EU gefinancierde bijstand konden ook meer particuliere dierenartsen worden betrokken bij de uitvoering van de voedselveiligheids- en veterinaire controles.

De Commissie zette haar steun op het gebied van onderwijs voort, met de nadruk op beroepsonderwijs en -opleiding, een leven lang leren en de professionele ontwikkeling van leerkrachten. Tegen 2023 waren er leerplanpakketten voor 20 beroepen ontwikkeld en 330 leerkrachten opgeleid in de nieuwe leerplannen. In totaal werden 103 trainingen georganiseerd en bijna 200 modules ontwikkeld om de vaardigheden en kennis van al het onderwijzend personeel in de Turks-Cypriotische gemeenschap te verbeteren.

In het kader van het project voor technische bijstand met het Deense bureau voor de statistiek werden de levering en het beheer van gegevensbronnen verder verbeterd. Dit project werd aangevuld door gerichte bijstand die is verleend via het Bureau voor de uitwisseling van informatie over technische bijstand van de Commissie (TAIEX) en de Wereldbank. Al deze acties vormen een alomvattende EU-strategie gericht op het verbeteren van de productie van statistieken in de Turks-Cypriotische gemeenschap, met het oog op het vergemakkelijken van de hereniging.

4.2.3. Doelstelling 3: verzoening, vertrouwensopbouw en steun voor het maatschappelijk middenveld

Het Comité vermiste personen, dat wordt ondersteund via een bijdrageovereenkomst met het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties, heeft zijn veld- en laboratoriumwerkzaamheden voortgezet. Eind 2023 had het Comité van de in totaal 2 002 vermiste personen 1 186 stoffelijke resten opgegraven. Daarvan zijn er 1 044

aan de hand van genetische gegevens geïdentificeerd en aan hun families terugbezorgd.

In 2023 werd een nieuwe bijdrageovereenkomst van 2,6 miljoen EUR ondertekend om financiering te verstrekken voor operaties van het Comité in 2024. In de periode 2006-2023 heeft de EU meer dan 38,5 miljoen EUR bijgedragen aan de activiteiten van het Comité vermiste personen, wat neerkomt op 80 % van zijn totale financiering voor deze periode.

De bescherming van het culturele erfgoed bleef een belangrijk onderdeel van de verzoenings- en vertrouwensopbouwende maatregelen die in het kader van het bijstandsprogramma werden gesteund, in nauwe samenwerking met het bicommunale Technisch Comité voor het cultureel erfgoed. In totaal heeft het programma voor het cultureel erfgoed in de periode 2006-2023 ongeveer 27,5 miljoen EUR aan EU-middelen ontvangen. Daarmee konden meer dan 142 culturele erfgoedlocaties verspreid over het hele eiland in stand worden gehouden, structureel worden ondersteund, fysiek worden beschermd of worden hersteld.

In 2023 werd een nieuwe EU-bijdrage van 2 miljoen EUR toegekend voor de ondersteuningsfaciliteit voor de bicommunale technische comités. Deze ondersteuning wordt uitgevoerd door het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties. Sinds 2019 heeft de ondersteuningsfaciliteit ongeveer twintig projecten van de technische comités gefinancierd, van haalbaarheids- en onderzoeksstudies tot workshops en tentoonstellingen.

Dankzij de geslaagde uitvoering van een gezamenlijk proefprogramma voor studiebeurzen van United World Colleges, konden 46 studenten uit beide gemeenschappen tussen 2020 en 2023 in verscheidene landen deelnemen aan het internationaal programma voor baccalaureaatsdiploma's. Andere acties van de United World Colleges omvatten gemeenschapsoverschrijdende activiteiten voor jongeren en korte cursussen waarin de jongeren de middelen worden aangereikt om een positieve verandering teweeg te brengen in hun samenleving.

De steun aan maatschappelijke organisaties werd in 2023 voortgezet. Met het project "Civic Space", dat technische bijstand verleent aan maatschappelijke organisaties, werd de capaciteitsopbouw van maatschappelijke organisaties verder gestimuleerd, werd een gunstig klimaat voor de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld bevorderd en werden netwerkactiviteiten en gezamenlijke acties van Grieks-Cypriotische en andere maatschappelijke organisaties uit de EU gestimuleerd.

De oproep tot het indienen van voorstellen voor het project "Cypriotisch maatschappelijk middenveld in actie VII" uit 2022 resulteerde in 17 subsidies voor een totale financiële toewijzing van 2,5 miljoen EUR. De projecten, die zich richten op gezamenlijke onderzoeksacties, gezamenlijke vertrouwensopbouwende acties en het versterken van het maatschappelijk middenveld in de Turks-Cypriotische gemeenschap, gingen in 2023 hun volledige uitvoeringsfase in, waardoor maatschappelijke organisaties belangrijke belangenbehartigingsactiviteiten konden ondernemen en burgeractiviteiten konden stimuleren.

De vereniging van het mensenrechtenplatform ging verder met haar activiteiten op basis van de door de EU gefinancierde rechtstreekse subsidie en ontving in 2023 aanvullende subsidie. De belangrijkste activiteiten waren gericht op de bestrijding van mensenhandel, de rechten van vluchtelingen, de rechten van LGBTIQ+-personen, relevante participatie van belanghebbenden, aanvaardbare leefomstandigheden in

gevangenissen en het recht om gevrijwaard te blijven van folteringen. Het platform was betrokken bij het voorleggen van de eerste mensenhandelzaak aan de "rechtbanken" van de Turks-Cypriotische gemeenschap, die eindigde in een veroordeling. Ook bood het platform ondersteuning aan slachtoffers en versterkte het de capaciteiten van het maatschappelijk middenveld op het gebied van op rechten gebaseerde kwesties in het algemeen.

4.2.4. Doelstelling 4: de toenadering van de Turks-Cypriotische gemeenschap tot de Europese Unie bevorderen

Sinds 2022 werkt de Commissie samen met het Goethe-Institut om het programma voor de EU-beurzen uit te voeren. In het academisch jaar 2023/2024 zijn er 129 beurzen aangeboden aan Turks-Cypriotische studenten om aan universiteiten in EU-landen te studeren en per eind 2023 waren twee Turks-Cypriotische studenten met een EU-beurs toegelaten tot het Europacollege.

Sinds 2007 zijn er meer dan 2 150 studiebeurzen toegekend aan studenten, die aan meer dan 100 universiteiten in 23 EU-landen hebben gestudeerd. Deze beurzen ondersteunen studenten in het eerste jaar van hun bachelorstudie, afgestudeerde bachelorstudenten bij hun master- of doctoraalprogramma en onderzoekers en deskundigen bij de verdere ontwikkeling van hun taal- en beroepsvaardigheden in diverse EU-landen. Samen met het Goethe-Institut lanceerde de Commissie ook Alumni Connect Digital, een online platform om alumni van studiebeurzen met elkaar in contact te brengen.

Het EU Infopoint wordt beheerd door het EU-bureau voor programmaondersteuning, samen met de Vertegenwoordiging van de Commissie op Cyprus. In 2023 heeft het een grote mate van zichtbaarheid voor de EU gecreëerd door middel van zowel on- als offlineactiviteiten. Het EU Infopoint voerde in 2023 meer dan 500 communicatie- en zichtbaarheidsactiviteiten uit rond EU-gerelateerde thema's zoals de rechten van gehandicapten, vrijheid van meningsuiting, handelsverkeer over de groene lijn en de Europese Green Deal. Er werden in totaal dertig evenementen georganiseerd met meer dan 20 000 deelnemers, wat een beleidsverschuiving weerspiegelt naar een grotere focus op zichtbaarheid en communicatie-evenementen voor een groter aantal begunstigden. In deze periode heeft de Commissie 20 publicaties, 75 infografieken en 15 audiovisuele producten ontwikkeld.

4.2.5. Doelstellingen 5-6: voorbereiding van de Turks-Cypriotische gemeenschap op de invoering en tenuitvoerlegging van het acquis

Het Bureau voor de uitwisseling van informatie over technische bijstand (TAIEX) wordt gebruikt om de doelstellingen 5 en 6 van de bijstandsverordening uit te voeren. Het helpt de Turks-Cypriotische gemeenschap met de omzetting van de EU-wet- en regelgeving zodra de opschorting daarvan wordt opgeheven, na de inwerkingtreding van een omvattende regeling.

De TAIEX-faciliteit blijft een belangrijk instrument om de doelstellingen van het bijstandsprogramma te verwezenlijken. In 2023 zette het de ondersteuning verder op twaalf themagebieden van het acquis door een combinatie van evenementen online en op locatie. Er werden ongeveer 150 TAIEX-evenementen georganiseerd, wat overeenstemt met de aantallen van vorig jaar. Daarnaast is een databank van alle met steun van TAIEX opgestelde wetteksten ontwikkeld en zijn er inspanningen geleverd om de kwaliteit van het vertaal- en tolkwerk in de Turks-Cypriotische gemeenschap te verbeteren.

De steun van TAIEX voor het handelsverkeer over de groene lijn (Verordening (EG) nr. 866/2004 van de Raad) nam in 2023 aanzienlijk toe. Door de Commissie gemandateerde onafhankelijke experts hebben regelmatige inspecties uitgevoerd van verse groenten en fruit, aardappelen, honing en vis. Naast de zes soorten verwerkte voedingsmiddelen van niet-dierlijke oorsprong die in 2022 voor het eerst werden toegelaten voor het handelsverkeer over de groene lijn, werden ook verpakkingsmaterialen die in contact komen met voedingsmiddelen en twee nieuwe verwerkte voedingsmiddelen van niet-dierlijke oorsprong tot het handelsverkeer toegelaten, namelijk tafelolijven en diverse vruchtensappen. TAIEX-deskundigen zorgden voor normen en kwaliteit op EU-niveau door middel van relevante nalevingscontroles van de faciliteiten in de niet onder regeringsgezag vallende gebieden.

Om het handelsverkeer over de groene lijn verder te vergemakkelijken, heeft de Commissie in november 2023 het "éénloketsysteem van de EU" opgezet, dat kennis, ondersteuning en netwerkmogelijkheden biedt aan bedrijven en handelaren die geïnteresseerd zijn in of betrokken zijn bij het handelsverkeer over de groene lijn.

4.3. Financiële uitvoering (contracten en betalingen)

4.3.1. Contracten

De Commissie ondertekende in 2023 wettelijke verbintenissen ten bedrage van 36,9 miljoen EUR.

4.3.2. Betalingen

In 2023 werden er voor in totaal 37,3 miljoen EUR aan betalingen gedaan (40,6 miljoen EUR in 2022).

4.4. Toezicht

De Commissie is direct verantwoordelijk voor de uitvoering van de meeste projecten (direct beheer). Het personeel van de Commissie voert zeer nauwgezet toezicht uit, met doorlopend contact met aannemers, ad-hoc-controles, vergaderingen ter plaatse en vergaderingen van stuurcomités. Het ondersteuningsteam voor subsidies is de Commissie met technische bijstand blijven ondersteunen bij de uitoefening van het toezicht op subsidieovereenkomsten. Daarnaast biedt het team ondersteuning aan begunstigden van subsidies bij de toepassing van EU-regels voor de uitvoering van subsidieovereenkomsten, met inbegrip van regels voor secundaire aanbestedingen.

De Commissie voert ook een aantal contracten uit via indirect beheer. De uitvoerende organen, zoals het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties, de Wereldbank, het Goethe-Institut, GiZ en NI-CO, brengen in overeenstemming met de respectieve kaderovereenkomsten verslag uit aan de Commissie. De Commissie is nauw betrokken bij het dagelijkse toezicht op deze acties.

4.5. Audit en controles

De aanbevelingen die in 2017 door de dienst interne audit bij de laatste audit zijn gedaan met betrekking tot de interne controleregelingen op het gebied van overheidsopdrachten, zijn volledig uitgevoerd.

4.6. Evaluatie

In 2022 werd een onafhankelijke evaluatie van het bijstandsprogramma over de periode 2013-2018 gepubliceerd. De resultaten van de evaluatie waren bevredigend. De conclusie van de evaluatie was dat het programma relevant blijft en dat de impact

over het algemeen positief was. In de evaluatie werd de Europese meerwaarde bevestigd en werd geconstateerd dat het programma ertoe bijdraagt om het perspectief op hereniging levend te houden. Daarnaast werden de algemene samenhang en efficiëntie van het programma onderstreept. Tegelijkertijd werd in de evaluatie benadrukt dat het steunprogramma op zich niet kan leiden tot de hereniging van Cyprus. Daarvoor blijven de twee Cypriotische gemeenschappen verantwoordelijk.

4.7. Informatie, publiciteit en zichtbaarheid

In totaal werden er in 2023 505 activiteiten rond zichtbaarheid en communicatie uitgevoerd om het werk van de EU onder de aandacht te brengen. De Commissie heeft ook een brochure gepubliceerd over de ontwikkeling van de particuliere sector.

4.8. Overleg met de regering van de Republiek Cyprus

Er werden regelmatig vergaderingen georganiseerd met vertegenwoordigers van de regering van de Republiek Cyprus. De Commissie blijft rekenen op de samenwerking met de Republiek Cyprus voor de verificatie van eigendomsrechten en de vergemakkelijking van de werkzaamheden van de onder beide gemeenschappen ressorterende technische comités. De Commissie belegt regelmatig bijeenkomsten met het ministerie van Buitenlandse Zaken en de permanente vertegenwoordiging van de Republiek Cyprus bij de EU.

5. CONCLUSIES

Door haar werkzaamheden in het kader van de doelstellingen van de bijstandsverordening blijft de Commissie steun verlenen om de hereniging van Cyprus mogelijk te maken door de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap te stimuleren.

In 2023 bleef de bijstand gericht op gebieden die bijzondere problemen opleveren voor de toekomstige naleving van het acquis, terwijl er ook voor werd gezorgd dat opkomende behoeften op een efficiënte manier werden aangepakt.

De nadruk op relevantie, maturiteit, verantwoordelijkheid en duurzaamheid van de projecten heeft positieve resultaten opgeleverd en zal de leidraad blijven voor toekomstige programmeringsdiscussies. Ook zullen de inspanningen worden voortgezet om via strategische acties een grotere en langetermijnimpact te hebben op prioritaire gebieden.

De Commissie is bereid om indien nodig middelen, met inbegrip van het steunprogramma, in te zetten ter ondersteuning van de onderhandelingen over een regeling voor Cyprus onder auspiciën van de Verenigde Naties.